

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان بروجن

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

روشهای تبلیغی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)

استاد راهنما

سرکار خانم سیده مریم صالحی ساداتی

استاد داور

حجة الاسلام والمسلمین افراسیاب عباسی

پژوهشگر

سیده معصومه صالحی

۱۳۹۳

تقدیم به:

پیشگاه پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم)

کسی که برای هدایت امت خود تمام رنج‌ها را به جان خرید و یک لحظه از روشنگری

جامعه ظلمت‌زده دست برنداشت و همواره افراد نا آگاه و بی‌فرهنگ را رهنمون بود.

تقدیر و تشکر:

ضمن سپاس از نعمتهای بیکران الهی، بدین وسیله از اشخاصی که تقبل زحمت نمودند و اینجانب را در تألیف این اثر، هادی و راهنما بودند تشکر می کنم. نیز از جمله ذوی الحقوق، استاد خستگی ناپذیر سرکار خانم سیده مریم صالحی زیدت توفیقاته و همچنین خواهر محترم خانم سیده فاطمه صالحی و همچنین همسر ارجمندم جناب آقای حجت الاسلام روح الله بهزادی که راهنما و مشوق من در نگارش این اثر بودند کمال تشکر و قدردانی را دارم و توفیق همگان را از ایزد منان خواهانم.

چکیده

پژوهش حاضر در راستای تبیین روشهایی است که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در زمینه تبلیغ و ابلاغ دین مبین اسلام و در طول عمر پر برکت خود استفاده می نمودند. دنیایی که در آن ادیان انحرافی با تبلیغات گسترده، روح نا آرام جامعه بشری را که در پی یافتن یک منبع الهی و آرامش بخش است، به سمت خود جذب می کنند. دستیابی به روش تبلیغی دین اسلام و ارائه یک الگوی تبلیغی کامل در دنیای امروز امری ضروری است. مبلغان متعهد مسلمان با تأسی از پیامبر به عنوان یک الگوی کامل و استفاده از روشهای تبلیغی ایشان، می توانند قلبها را به سمت منبع اصلی کمال و قرب الهی نایل گردانند. به همین منظور تحقیق حاضر با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع و متون دینی به ویژه متون روایی، به بیان اصول، ابزار و روشهای پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در زمینه تبلیغ پرداخته است. این پژوهش مشتمل بر یک سوال اصلی و سه سوال فرعی است. سوال اصلی عبارت است از این که اصول و روشهای تبلیغی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) کدامند؟ سؤالات فرعی عبارتند از اینکه پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در زمینه تبلیغ چه اصولی را مد نظر داشتند و از چه ابزارهایی بهره می جستند؟ به جهت پاسخ به این سؤالات در این تحقیق سعی شده است که با ذکر نمونه های تاریخی و مصداقهای عینی از زندگی ایشان ابتدا اصول مهمی را که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در حیطه تبلیغ از آنها تبعیت می کردند بیان شود تا مبلغان بدانند در عرصه تبلیغ دین اسلام باید پایبند به اصول و چهارچوب هایی باشند که مورد تأیید اسلام است و سپس روشهایی از تبلیغ پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در قالب روشهای گفتاری و رفتاری ذکر شده است در پایان به جهت اهمیت شیوه تبلیغ چهره به چهره در عصر ارتباطات مجازی، به تفصیل به این روش پرداخته شده است.

کلید واژه ها: سیره، روش، اصل، تبلیغ، پیامبر

فهرست منابع

❖ قرآن کریم، ترجمه

❖ نهج البلاغه، ترجمه سید جعفر شهیدی، چاپ شانزدهم، تهران، سازمان

انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۸.

❖ نهج الخطابه، «سخنان پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و امیر المؤمنین (علیه

السلام)»، ج ۱.

۱. ابن ابی الحديد معتزلی، شرح نهج البلاغه، قم، آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۴

ه.ق

۲. ابن ابی فراس، ورام، مجموعه ورام، قم، انتشارات مکتبه الفقهیه، ۱۳۷۶ه.ق.

۳. ابن سعد، طبقات الکبری، ج ۲، دار بیروت، ۱۳۷۶ه.ق.

۴. ابن طاووس، علی با موسی، اقبال الاعمال، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۷.

۵. ابن عبدالبر، یوسف بن عبد الله، الاستیعاب فی معرفه الأصحاب، تحقیق: علی

محمد البجاوی، دار الجیل، بیروت، ۱۴۱۲ق.

۶. ابن منظور، لسان العرب، بیروت، لبنان، دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۱۹ه.ق.

۷. امینی، عبدالحسین بن احمد، الغدیر، دار الکتب الاسلامی، چاپ دوم، قم،

۱۳۶۶.

۸. تقوی، سید محمد جسین، حسین مردان پور، محمد حسین سلطانی و محمد

غلامرضایی، اصول و روشهای ارائه مفاهیم دینی، قم، مرکز انتشارات حوزه

علمیه قم، ۱۳۹۱.

۹. انوری حسن و عباس علی آبادی، فرهنگ بزرگ سخن، تهران، انتشارات سخن، ۱۳۸۱.

۱۰. بابازاد، علی اکبر، شیوه‌های تعلیم و تبلیغ، قم، انتشارات دانش و ادب ۱۳۸۲.

۱۱. برهانی، محمد جواد، سیره اجتماعی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۶.

۱۲. جوادی محدثی، هنر در قلمرو حکمت، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶.

۱۳. حر عاملی، محمد بن حسین، وسائل الشیعه، ج ۶، بیروت، دار احیاء التراث عربی، ۱۳۷۶ه.ق

۱۴. حسین زاده، سید علی سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۵.

۱۵. دلشاد تهرانی، مصطفی سیری در تربیت اسلامی، چاپ هفتم، تهران، انتشارات دریا، ۱۳۸۲..

۱۶. _____: سیره نبوی منطق عملی، ۷ ج، چاپ دوم، تهران، انتشارات دریا، ۱۳۸۵.

۱۷. دهخدا، علی اکبر: لغت نامه دهخدا، ۸ ج، دوره جدید، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.

۱۸. بخاری، ابو عبدالله محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۲۰ه.ق

۱۹. راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، تهران، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۵.
۲۰. رهبر، محمد تقی، پژوهشی در تبلیغ، قم، دفتر چاپ و نشر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱.
۲۱. سبحانی، جعفر: فروغ ابدیت، ۲ ج، چاپ ششم، قم، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۰.
۲۲. سورین، ورنر و تانکارد، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان، تهران، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۱.
۲۳. صدوق، محمد بن علی، علل الشرایع، قم، انتشارات مکتبه الدواری، بی‌تا.
۲۴. _____، من لا یحضره الفقیه، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۱۳ق.
۲۵. طباطبائی، محمد حسین: سنن النبی (آداب و سنن پیامبر «ص»)، ترجمه حسین استاد ولی، چاپ سوم، تهران، پیام آزادی، مهر ۱۳۸۵.
۲۶. طبرسی، فصل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۸، بیروت، دار المعرفه، ۱۴۰۸ه.ق.
۲۷. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، قم، انتشارات شریف رضی، ۱۴۱۲ ه.ق.
۲۸. طبرسی، ابومنصور احمد بن علی ابی طالب، احتجاج، ترجمه بهزاد جعفری، تهران، اسلامی، ۱۳۸۱.
۲۹. طوسی، محمد بن حسن، تهذیب الاحکام فی شرح المقنعه، ج ۲، ترجمه و تحقیق محمد باقر بهبودی، تهران، نشر کویر، ۱۳۷۰.

۳۰. طوسی، محمد بن حسن، امالی، مؤسسه الطبعه، دار الثقافه، قم، ۱۴۱۴ ه. ق.
۳۱. عروسی حویزی، عبد علی بن جمع، تفسیر نور الثقلین، اسماعیلیان، قم، ۱۴۲۲ ه. ق.
۳۲. فهیمی، علی اکبر، شیوه‌های پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) در دعوت به اسلام، نشر هاجر، قم، ۱۳۸۶.
۳۳. قرائتی، محسن، قرآن و تبلیغ، تهران، چاپ و انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۴.
۳۴. کریمیان، احمد، سیره آموزشی رسول خدا (ص)، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۰.
۳۵. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ترجمه آیت الله شیخ محمد باقر کمره‌ای، چاپ چهارم، انتشارات سازمان اوقاف، ۱۳۷۹.
۳۶. _____، ترجمه و شرح اصول کافی، ۴ ج، ترجمه جواد مصطفوی، بی جا، انتشارات وفا، ۱۳۸۲.
۳۷. _____، فروع کافی، مؤسسه علمی، بیروت، ۱۴۲۳ ه. ق.، .
۳۸. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار الجامعه لدرر الاخبار الائمه الاطهار، ۱۱۰ ج، طبعه الثالثه، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ (ه. ق).
۳۹. محدث نوری، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البيت، ۱۴۰۸ ه. ق.
۴۰. مطهری، مرتضی: سیری در سیره نبوی، بی جا، دفتر انتشارات اسلامی، بی تا.

۴۱.، جاذبه و دافعه حضرت علی (علیه السلام)، تهران، حسینیه

ارشاد، ۱۳۴۹.

۴۲. مقریزی، تقی الدین احمد بن علی، امتاع الاسماع بما للنبی من الاحوال و

الاموال، ج ۱، تحقیق محمد عبدالحمید النمیس، دار الکتب العملیه، بیروت،

۱۴۲۰هـ.

۴۳. مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، قم، چاپ بیست و هشتم، تهران، دارالکتب

الاسلامیه، ۱۳۸۶.

۴۴. نراقی، احمد، معراج السعاده، قم، انتشارات هجرت ۱۳۸۳.

۴۵. واقدی، محمد بن عمر، مغازی: تاریخ جنگ‌های پیامبر (صلی الله علیه و آله و

سلم)، چاپ دوم، ترجمه دکتر محمود مهدوی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی،

۱۳۶۹.

۴۶. هوشیار محمد باقر، اصول آموزش و پرورش، چاپ سوم، تهران، دانشگاه

تهران، ۱۳۶۸